

בשיעור הקודם עסקנו בביאור דברי רש"י בפרשת ציצית שאנו אומרים בכל יום כדי להזכיר יציאת מצרים, ומה שנאמר במשנה 'מזכירין יציאת מצרים בלילות' פירש"י ע"י פרשת ציצית. וב"ה התחלנו לבאר דברי רש"י בפרשת שלח בענין הרמזים שהציצית מזכירין לנו מכת בכורות והימים שבין יציאת מצרים וקריעת ים סוף.

אך עדיין לא נתבאר הרמז ד'כנפי בגדיהם' כנגד 'כנפי נשרים', שהרי לא היה בפועל 'כנפי נשרים' ביציאת מצרים, אלא שהכתוב אומר בדרך משל שהקב"ה הוציאנו ממצרים כמו על כנפי נשרים, וא"כ איך יש לרמז בדמיון תיבת 'כנפי בגדיכם' לתיבת 'כנפי נשרים', איך אנו נזכרין ביציאת מצרים ע"י הזכרת תיבה שבמשל? ובהמשך דברי רש"י אמר שהתכלת הוא לשון שכול בארמית, רמז שהמצריים איבדו את בכוריהם ביציאת מצרים, ועוד שהרקיע לעת ערב יש בו גוון תכלת. ובזה כבר הארכנו לבאר ב"ה ע"פ דברי המהרש"א שהרקיע המשחיר לעת ערב, אין המכוון על חצות הלילה שאז הרקיע שחור ממש, אלא על שעת הקרבת הפסח שהם מזל הבכור, מזל טלה שעבדוהו המצריים, ועי"ז היה נדמה להם כאילו שחטו את בכוריהם ממש.

והחת"ס הוסיף כי התכלת דומה לים, וא"כ יש לנו זכר בציצית לא רק למכת בכורות אלא גם לקריעת ים סוף, שחוט תכלת מזכיר לנו את הים. וכ"כ רש"י להדיא במנחות דף מג על דברי הגמ' 'מה נשתנה תכלת, כי התכלת דומה לים', 'דומה לים שנעשו בו ניסים

לישראל". הרי שרש"י הבין כפשוטו שחוט תכלת מזכיר לנו את הניסים דקרי"ס.

וא"כ צריך לברר מה בא חוט תכלת להזכיר לנו בעיקר, מכת בכורות או קריעת ים סוף, והרי יש בו סימנים לשניהם, אולי זה סיבה כדעת הראב"ד ליתן ב' חוטי תכלת ולא רק חוט אחד כדעת הרמב"ם.

ובהמשך דברי רש"י מונה ח' חוטים כנגד ח' ימים שבין יציא"מ וקרי"ס, והארכנו לבאר שהמכוון על שעת שחיטת הפסח שאז התחילה הכנעת בכור מצרים, מי"ד ניסן עד כ"א ניסן יש שמונה ימים, ולכן יש חוט אחד של תכלת שהוא סימן לעבדות, שנעשינו עבדי ה' בשחיטת הפסח.

וי"ל אליבא דהראב"ד שיש ב' חוטי תכלת וששה חוטי לבן, כי באמת היו רק ששה ימים פנויים ביניהם, מלבד יום שחיטת הפסח ויום קרי"ס, שניהם היו שכול למצריים, לעומתם יש ב' חוטי תכלת, ועוד ששה חוטי לבן כנגד ו' הימים שבינתיים. אך צריך לבאר הענין גם לשיטת הרמב"ם שיש חוט אחד של תכלת ושבעה של לבן, וכן אליבא דרש"י בעצמו שיש ד' חוטי תכלת וד' חוטי לבן.

ובאמת שבשו"ע לא נפסק להדיא הלכה כדברי מי, ושמעתי מגברא רבא שזהו ביאור דברי האריז"ל שהתכלת יהיה גנוז ונעלם עד ביאת המשיח, אע"פ שיש זמנים שמוצאים את התכלת, וכמו בדורינו יש הרבה לומדים ות"ח מופלגים שאומרים שכן מצאו את התכלת האמיתי, אעפ"כ אין לנו יכולת לקיים מצות תכלת, משום שאין לנו הכרעה אם כדעת רש"י, הרמב"ם או הראב"ד.

וכן שמעתי מהגאון המופלג הג"מ רבי ישראל הלוי בעלסקי תלמיד מובהק להג"מ רבי משה פיינשטיין זצוק"ל, שלדעת הרמב"ם שצריך חוט א' של תכלת, אם יטיל ב' חוטי תכלת עובר על בל תוסיף, ולהראב"ד אם יניח רק חוט אחד, עובר על בל תגרע. וכן לדעת רש"י ותוספות. וא"כ אפילו אם התכלת הוא המורקעס, ארגמן כהה קוצים, אעפ"כ נמצא התכלת בגניזה משום שאין לנו פסק שו"ע ברור כמה חוטי תכלת להטיל בציצית.

רבי ישראל בעלסקי בן היה מטיל תכלת, וכדי להנצל מהחשש הנ"ל עשה עצה נפלאה, שהקנה את הבגד לחבירו אם ההלכה כדעת הראב"ד, וממילא היא טלית שאולה ופטורה מציצית, ולמעשה הטיל רק חוט אחד של תכלת, והתנה שאם הלכה כהרמב"ם איננו מקנה את הבגד לחבירו, ונמצא מקיים מצות ציצית לבן ותכלת מדאוריתא.

ולפי זה יכולין לקיים דברי הכל, להכין ג' בגדים עם ד' כנפות, ולהטיל בהם חוטי תכלת כפי ג' השיטות, חוט א' כהרמב"ם, ב' חוטים כהראב"ד, וד' חוטים כרש"י ותוספות. ונותן את שלשתם מתנה לחבירו, ומתנה עמו שאם ההלכה כהרמב"ם הרי הוא מקנה לו בחזרה את הבגד עם חוט א' תכלת, ואם אין הלכה כהרמב"ם איננו מקנה לו, ונשאר הבגד של חבירו, והוא לובשו כטלית שאולה הפטורה מציצית.

ואם ידוע להקב"ה שההלכה כהראב"ד, הרי הוא מקנה לו את הבגד עם ב' חוטים וכו' כנ"ל, ואם ידוע להקב"ה שההלכה כרש"י

ותוספות הרי הוא מקנה לו את הבגד עם ד' חוטי תכלת וכו' כנ"ל.
ואם לאו, איננו קונה הבגד מידו, וטלית שאולה פטורה מציצית.
אמנם עדיין אי אפשר לומר שיש חיוב על כל אחד לעשות את
העצה הזאת, ולכן כתב האריז"ל שהתכלת נמצא היום בגניזה. וכן
כתוב ב'נועם אלימלך'.

וכן נודע בשם הגרי"ז מבריסק זי"ע שאי אפשר לומר שכן הוא
צורת קיום מצוה.

בשלמא בסדר הפרשיות, הלכה כדברי רש"י שהפרשיות
שבתפילין בסדרן, לכן נפסק בשו"ע שיש להניח תפילין דרש"י.
וירא שמים יוצא ידי שניהם ומניח גם תפילין דר"ת. אך אילו לא
היה נפסק בשו"ע כלל איך הוא סדר הפרשיות, היה ח"ו גם מצות
תפילין בגניזה. וכן הוא בענין חוטי התכלת שהמצוה נשארה
בגניזה משום שלא נפסק בשו"ע הלכה כדברי מי.

אמנם בשו"ע הרב משמע שצריך ד' חוטי תכלת, אך בכתבי
האריז"ל יש משמעות שצריך חוט אחד של תכלת כשיטת
הרמב"ם, ולכן אלו הנוטים יותר לדרך הקבלה ולובשין תכלת, נהגו
כהרמב"ם והאריז"ל.

ולפני מאה וחמישים שנה כבר האריך בזה הרה"ק מראדזין בעל
התכלת זי"ע, ועסק באריכות לברר איך ההלכה בזה. וכל זה עדיין
בגניזה, ובמהרה בימינו יבא משיח צדקינו וישבו סנהדרין ויכריעו
הלכה כדברי מי, ואז כבר נדע איך לקיים מצות תכלת, מבלי לעבור
על בל תוסיף או על בל תגרע.

ועב"פ אדרבה ואדרבה כשאין לובשים ציצית עם תכלת, יש לנו להתבונן בזה יותר ויותר, לדעת מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, כי ע"י עסק בפנימיות ואיכות המצוה הזאת, אנו זוכין להתדבק בקדושת המצוה הזאת גם כשאין אנו זוכין לקיימה בפועל.

מִרְן הַחֵת"ס זי"ע מחדש יסוד גדול במאמרי שביעי של פסח, וכ"כ השפת אמת בשביעי של פסח, ובהמשך כתב שכן מצא בדברי זקנו החידושי הרי"ם זי"ע. 'אחרי כתבי זאת, מצאתיו רשום אצלי בשם מורי זקני'.

והוא ע"פ מה שכבר הזכרנו בשיעור הקודם בדברי התוספות במס' שבת שהציצית הוא 'כבלא דעבדא', היינו חותם של עבדות, בלבישת הציצית אדם מבטא את עבדותו להשי"ת, וממילא מקיים לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, כי אני עבד ה' בכל איברי וגיד'.

ובאמת שכבר יש לנו חותם עבדות בגוף בחותם ברית קודש 'וצאצאיו חתם באות ברית קודש', אלא שמכיון שחותם ברית המילה הוא בצניעות וכיסוי, וחותם של עבדות יש בו ענין של ביטוי כלפי חוץ, וכמבואר בגמ' שבת שהעבד ירא מאדונו אם ישבר לו חותם העבדות, כי אחד מחלקי העבדות הוא ביטוי כלפי חוץ.

וכ"כ בזמר 'שירה חדשה' 'הראה אותותם לכל רואי אותם' והרי אין מראין את החותם ברית קודש, אלא שיתגלה ויתבטא העבדות שלנו להשי"ת ע"י 'ועל כנפי כסותם יעשו גדילים'. וכשם שימי

המילה הם שמונה, כך חוטי הציצית מספרם שמונה. הציצית הוא ביטוי החיצוני של חותם ברית מילה.

וזה שסיפרו חז"ל כשהיה דוד המלך ע"ה בבית המרחץ מצא עצמו בלי מצוות, היינו בלי ציצית, ונזכר במילה שבבשרו. כמ"ש במס' שבת ובפוסקים שבירידה לבית המרחץ אסור לכסות הברית מילה, כדי שלא לכפור בכך שהוא עבד ה'. ועכ"פ בכל שאר שעות היום אנו מגלים את הציצית כביטוי גלוי של עבדות.

וכתבו החת"ס והשפ"א [ואחרי דבריהם יש לדייק כן גם בדברי המהר"ל] כי הנה באמת מדרגת הבן הוא יותר גבוה ממדרגת העבד, וכמ"ש בר"ה 'אם כבנים אם כעבדים'. וכשנדייק בתפילת 'ואמונה כל זאת' נמצא דבר נפלא, שבשעת יציאת מצרים היינו בגדר עבדים, ובשעת קרי"ס זכינו להקרא בנים:

'וְאַמֻּנָה כָּל זֹאת וְקִים עָלֵינוּ. כִּי הוּא ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זֹלָתוֹ. וְאַנְחֵנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ: הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים. מְלִכְנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל הָעָרִיצִים. הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ. וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ: הָעוֹשֶׂה גְּדוּלוֹת עַד אֵין חֶקֶר. נְסִים וְנִפְלְאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר: הַשֵּׁם נִפְשֵׁנוּ בְּחַיִּים. וְלֹא נָתַן לַמוֹט רַגְלֵנוּ:

הַמְדְּרִיכֵנוּ עַל בְּמוֹת אוֹיְבֵינוּ. וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל שׂוֹנְאֵינוּ:

הָעוֹשֶׂה לָנוּ נְסִים וְנִקְמָה בַּפָּרְעָה. אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאֶדְמַת בְּנֵי חָם. הַמֶּכֶה בְּעֶבְרָתוֹ כָּל בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם. וַיּוֹצֵא אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוֹת עוֹלָם.

עד אז היה השי"ת מלכינו ואנחנו עבדיו, כמו שאמר רבי שמעון
'מה נשתנו דלת ומזוזה מכל כלים שבבית אמר הקב"ה דלת
ומזוזה שהיו עדים במצרים כשפסחתי על המשקוף ועל שתי
המזוזות ואמרתי (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים **עבדי הם** ולא
עבדים לעבדים והלך זה וקנה אדון לעצמו ירצע בפניהם'.
הלשון הזה אמר הקב"ה על ליל יציאת מצרים, ולכן כתוב ביצי"מ
'עמו' ו'מלכינו', הוא המלך ואנחנו עבדיו. ומעתה עובר לדבר על
קרי"ס ובזה מזכיר לשון בן.

'הַמַּעֲבִיר בְּבָנָיו בֵּין גְּזֵרֵי יָם סוּף. אֶת רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת שׂוֹנְאֵיהֶם
בְּתֵהוֹמוֹת טַבַּע. וְרָאוּ בְּבָנָיו גְּבוּרָתוֹ. שִׁבְחוּ וְהוֹדוּ לְשִׁמּוֹ'.

הגם שנשארנו גם בתואר עבדים, וכמו שממשיך ואומר: '**וּמַלְכוּתוֹ**
בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם. מִנְּשָׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ עָנוּ נְשִׁירָה בְּשִׁמְחָה רַבָּה.
וְאָמְרוּ בָּלָם, אלא שבתחילה היה רק עבדות באימה ואחר היותינו
בן, זכינו לעבדות ברצון ושמחה. כי הבן של המלך מקבל מלכותו
של אביו ברצון.

וכן מפורש בדברי רש"י בפרשת בשלח [יד,טו]: 'מה תצעק אלי עלי
הדבר תלוי ולא עליך, כמו שנאמר להלן (ישעיה מה) **על בני ועל**
פועל ידי תצוני'.

אע"פ שבתחילה רצה הקב"ה שנצעק אליו, כמבואר במדרש
עה"פ 'יונתי בחגוי הסלע.. השמעני את קולך'. כי אבותינו
במצרים לא השכילו נפלאותיך ולא התפללו אליו ית', וביקש
הקב"ה לשמוע קול תפילתנו. ולכן רדף אחריהם פרעה ועי"ז
'ויצעקו בני ישראל אל ה'".

וא"כ צ"ע איך אמר לו הקב"ה למשה אח"כ 'מה תצעק אלי'.
אלא שמכאן קרא לנו בנים, ומכיון שכך אין אתה צריך לצעוק אלי,
'על בני ועל פועל ידי תצוני?'. התפילה נצרכת כשבאים להמתיק
הדין על העבד כלפי אדונו, אך לא מבן אצל אביו, אל תצעק, רק
תספר לאביו שבנו נמצא בסכנה והוא כבר יעשה כל מה שהוא
יכול להציל את בנו. כי ברא כרעא דאבוה, כשהן בסכנה כביכול
אביו נמצא בסכנה.

זהו החידוש שנתגלה בנס דקריעת ים סוף, וראו בניו גבורתו שבחו
והודו לשמו.

אי' בגמ' מנחות מג: 'תניא היה רבי מאיר אומר גדול עונשו של לבן
יותר מעונשו של תכלת משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם
שאמר לשני עבדיו לאחד אמר הבא לי חותם של טיט ולאחד אמר
הבא לי חותם של זהב ופשעו שניהם ולא הביאו איזה מהן עונשו
מרובה הוי אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא'.
ופרש"י: 'גדול עונשו של לבן - למי שאינו מטיל ציצית ותכלת:
חותם - היו עושים לבהמה ולעבד כשקונין אותן לשם סימן עבדות:
זה שאמר לו המלך הבא חותם של טיט - שמצוי הוא ולא הביא
עונשו מרובה'.

ובתוספות שם: 'חותם של טיט. מה שמדמה חותם של טיט
לציצית שכן עושין לעבדים והציצית מעיד על ישראל שהם עבדי
הקב"ה כדאיתא פרק במה אשה (שבת דף נז:) כבלא דעבדא
תנן'.

וצ"ע דבשלמא חותם של טיט, הביאו בתוס' ראייה מכבלא דעבדא,
וא"כ מצאנו ראייה רק לחוט של לבן, אבל מהו חותם של תכלת
שנקרא במשל הזהב?

זהו החידוש שנתגלה בקרי"ס, שאנחנו גם בנים לה' אלקינו, אז
קבלנו גם מצות התכלת שבציצית, שהוא כמשל החותם של זהב.
וכמבואר במסכת שבת (ו,ט) 'הַבָּנִים יוֹצְאִין בְּקִשְׁרִים, וּבְנֵי מְלָכִים
בְּזוּגִין. וְכָל אָדָם, אֶלָּא שְׂדֵדְרוֹ חֲכָמִים בְּהוֹנָה'. ופרש"י בגמ' זגין של
זהב לנוי. וכ"כ הרב ברטנורה: בזוגין - כמין פעמונים קטנים. תרגום
פעמון זהב, זגא דדהבא'.

נמצא שבחותם של טיט, בשבעה חוטי לבן אנו מבטאים שאנחנו
עבדים, וע"י חוט של תכלת אנו מבטאים שאנחנו גם בנים לה'
אלקינו, וזהו מתנה חדשה שזכינו בקרי"ס.

וזש"כ רש"י במנחות 'תכלת דומה לים', לים, שנעשו בו ניסים
לישראל. היינו בקרי"ס. ולכן אנו צובעים חוט הציצית בתכלת
שהוא דבר יקר מאד, יקר המציאות, ממש כמשל חותם של זהב,
ובזה אנו מבטאים את מעלת 'בנים אתם לה' אלקיכם'.

ובזה נבין דברי רבי מאיר שעונשו של לבן מרובה, כי מי שאינו
מבטא ומגלה שהוא עבד, הרי הוא פושע באדונו יותר ממה שאין
הבן מגלה שהוא בנו של אביו.

וב'בני יששכר' מבואר שהתכלת שהוא דומה לים וכו' ודומה לכסא
הכבוד, נמצא שהלובש חוט תכלת בציצית הוא כמשתמש
בשרביטו של מלך, היחיד שמותר לו לאחוז בשרביט המלך הוא רק

בן המלך, כי הזר הקרב יומת. רק בן המלך מותר לו לגשת אל שרביטו של מלך.

כן עושה כל יהודי שיש לו חוט תכלת בציציתו, מכריז ואומר 'אני הוא בן המלך שמותר לו לאחוז בשרביטו של מלך, כי התכלת דומה לכסא הכבוד'.

והנה מצד הגוף אנחנו עבדים, שהגוף שלנו חתום בחותם העבדות, בריתו של אאע"ה, ומצד הנשמה אנחנו בנים, כי 'מאן דנפח מתוכו נפח', 'ויפח באפיו נשמת חיים', וממילא יש לנו חלק אלו"ה ממעל ממש. ומצד הנשמה בנים אנו לה' אלקינו.

וכתב החינוך בשורשי מצות ציצית שחוטי הלבן מורים על הגוף וחוט התכלת מורה על הנשמה. וכאמור שהעבדות הוא מצד גופינו, שאנו צריכים לייגע ולאמץ את גופינו לעבודת ה', 'ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה', לעשות עם הגוף שלנו כל מה שאמר לנו הקב"ה לעשות, ולא נתעצל ולא נאמר שזה קשה וכבד, רבא מועך את אצבעות גופו תוך כדי עסק התורה, ולא אכפת לו כלל, קפצנו ואמרנו 'נעשה ונשמע', אנחנו עבדי ה' במסירות נפש, אפי' יאמר לנו להשליך את הגוף לתוך האש, קל וחומר מצפרדעים.

אמנם מצד הנשמה אנחנו בנים לה' אלקינו, המציאות הזאת נתגלה בקריעת ים סוף, וכמדויק בתפילת 'ואמונה כל זאת' שבתחילה כתוב לשון 'עם' ומלך, ומקרי"ס כתוב לשון 'בניו'.

וכן מדויק בדברי חז"ל בילקוט שמעוני בפרק תפילה למשה [תהילים תתמא]: 'יראה אל עבדיך פעלך והדרך על בניהם. וכו'.

והדרך זה תכלת שבציצית שישראל מתכסין בו שנקראו בנים
למקום'.

הרי להדיא שהחוט תכלת שבציצית הוא ההדר של הקב"ה על
בניו. 'והדרך על בניהם זה תכלת' שישראל מתכסין בו שנקראו
'בנים למקום'. לעומת 'יראה אל עבדיך' שהם חוטי הלבן שהם
כבלא דעבדא, ואותם צריכין לגלות ולהראות, בבחינת 'יראה',
וכמבואר במ"ב שקורא תיגר על המכסין ציציותיהן. וכמבואר
בפיוט שירה חדשה 'הראה אותותם לכל רואי אותם'.

ונמצא שיש לנו חוטי לבן בציצית בעבור כבלא דעבדא, חותם של
עבדות, חותם של טיט, מצד היותינו עבדי ה'. ויש לנו תכלת
בציצית, לגלות שאנו בנים למקום, חותם של זהב. והמדרגה הזאת
נתגלתה בקרי"ס.

ולפי זה באנו להבין דברי רש"י, אליבא דרמב"ם והאריז"ל שיש ז'
חוטי לבן וחוט אחד של תכלת, כי עברו ז' ימים מיציאת מצרים עד
שבאנו להכרה שאנו בנים, בקריעת ים סוף. 'וראו בניו גבורתו',
שם זכינו לקבל חוט תכלת. שזה הגוון שראינו בשעת הנס, בים
שהוא בגוון תכלת.

אך עדיין לא נתיישב לנו איך מונים ז' חוטי לבן כנגד ז' ימים
'ששהו' בין יציא"מ לקרי"ס, והרי אותה 'שהיה' היה רק ענין טכני
שהלכו כמה ימים ורדפו אחריהם פרעה והמצריים וכו', ואדהכי
והכי עברו ז' ימים, וכי בשביל זה אנו צריכין ז' חוטי לבן.

וכתב החת"ס 'ונראה לי' שבליל מכת בכורות לא זכו ישראל
בעבור זכותם להכות בכור מצרים, היה זה בעבור זדונם של

המצריים שנתמלא סאתן, ולכן אסר עלינו להסתכל עליהם בשעת מכת בכורות, 'ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר', וכמו שנאמר בלוט 'אל תבט אחריו פן תספה', ופרש"י 'אין אתה ניצול בזכותך... אלא בזכות ויזכור אלקים את אברהם' וכשאר אדם ניצל בזכות עצמו, אסור לו להסתכל על המכה שהאויב מקבל. ולכן היה אסור לצאת מהבית שלא להסתכל על המצריים בשעת מכתן, כי עדיין לא זכו להיות בנים למקום, אלא עבדים.

אך בים סוף היה להם זכות האמונה, 'כדאי האמונה שהאמינו ב', 'זכרתי לך חסד נעורייך, אהבת כלולותייך, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', כבר נתגלה מתוכינו אוצרות יהודיים, או אז נתגלה המהות שאנחנו בנים למקום. 'המעביר בניו בין גזרי ים סוף'.

ואז אמר הקב"ה, מעתה מותר לכם להסתכל, 'וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים'.

בשפת אמת כתב כעין זה, שאין הפירוש שבקרי"ס ניצולו בזכותם, כי הבן אינו צריך זכויות. אלא שבשעה שכבר נתגלה שאנחנו בתורת בן, שוב אין אנו צריכים לזכות.

וזש"כ בזה"ק 'מה תצעק אלי, בעתיקא תליא מילתא', עתיק הוא סוד רצון העליון, דבר נעלם שאין בו השגה.

וכן כתב הג"מ רבי מאיר שמחה זי"ע על דברי חז"ל שבשעת קרי"ס היו קטרוגים 'הללו והללו עובדי ע"ז', מדוע לא למדנו שביציאת מצרים גם היו קטרוגים?

וביאר שהקב"ה רצה שיהיו הרבה קטרוגים בשעת קרי"ס, כדי להורות לכולם שאנחנו בניו וכשמדובר בבן, אין מתייחסים לשום קטרוג כלל. כי רחמנות האב על בניו הוא ללא תנאי.

וכתב השפ"א 'מצאתי רשום אצלי בשם מורי זקני כי השי"ת העמיד את בני ישראל במדרגה פחותה', כמו שאמרו המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר, וכמ"ש אבותינו לא השכילו נפלאותיך וימרו על ים בים סוף. תוך כדי העמידה אצל הים יצאו מהם דיבורי טרוניא נוראים רח"ל. על מה ולמה עשה ה' ככה. והרי לפני כמה ימים היינו בחביבות גדולה 'חסד נעוריך, אהבת כלולותיך', מדוע נאמרו דברים קשים כאלה מפיהם בשעת קרי"ס?

וביאר השפ"א שכל זה היה מאת ה', לגלות שההצלה הוא רק מצד שאנחנו בניו ולא מצד מעשינו הטובים!

בתחילה היה צריך מעשים טובים כדי לזכות לתואר של בן, לאחר שאנו כבר בסוד בן, הקב"ה עושה לנו ניסים למעלה למעלה מכל סדרי הזכויות, הללו והללו, ואעפ"כ מרחם עלינו כרחם אב על בניו.

וזהו הסוד המבואר בכתבי האריז"ל שבשביעי של פסח יש סוד יחוד בקטנות, וצריך להבין מדוע, והרי עושה לנו ניסים נוראים כאלה ביום זה, מה מקום לקטנות המוחין?

אלא שבזה היום מתגלה שכל יהודי הוא בן להקב"ה, ולכן צריך דווקא שהוא יהיה במוחין דקטנות, שאם הוא במוחין דגדלות הוא מוצא חן בעיניו ית' מצד מעשיו הטובים, ולא מצד שהוא בן. דווקא כשהוא יהיה בקטנות יתגלה חביבות של אב לבנו.

וזש"כ 'יעקב עבדי אתה, ישראל אשר בכ אתפאר', עבדי אתה
בליל מכת בכורות, אתפאר בקריעת ים סוף, חביבין ישראל
שנקראו מאז בנים למקום, וראו בניו גבורתו שיבחו והודו לשמו.
וכ"כ בשפתי צדיק בשם זקנו החידושי הרי"ם והוסיף ש